

12. *Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л.* Конституційне право України: Підручник / За заг. ред. В. Ф. Погорілка. — К.: Наукова думка; Прецедент, 2006. — 344 с.

13. *Кравченко В. В.* Конституційне право України: Навч. посіб. — Вид. 4-те, виправл. Та доповн. — К.: Атіка, 2006. — 568 с.

14. *Фридмен, Милтон и Хайек.* Фридрих о свободе. В серии «Философия свободы», вып. II. — М.: Социум, Три квадрата, 2003. — 182 с.

15. *Пустовіт Ж. М.* Основні соціальні права та свободи людини і громадянина в Україні: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / НАН України; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. — К., 2001. — 17 с.

16. *Скакун О. Ф.* Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підручник. — Харків: Еспада, 2006. — 776 с.

17. Globalization? Human Rights and Democracy by Daniel Griswold, March 2006.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2008.

Ю. М. Рудь,
асистент кафедри конституційного
та адміністративного права,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД НА ВАРТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

У даній статті досліджуються питання щодо діяльності Європейського суду з прав людини, його структура. Зазначено важливість прийняття Конвенції про захист прав та основних свобод людини, реформування двоступеневої на одноступеневу систему захисту прав людини.

Ключові слова: права людини, Європейська конвенція з прав людини, Європейський Суд з прав людини, Рада Європи, двоступенева система захисту прав людини, реформа.

Розбудова України як демократичної, правової, соціальної держави, закріплення в Конституції України положення про найвищу соціальну цінність людини, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку вимагають формування нових підходів до захисту прав людини.

В умовах розвитку демократії, додержання прав і свобод людини створення належної та ефективної національної системи су-

дового захисту стає одним з головних завдань держави. Адже основною спрямованістю нашої держави є забезпечення прав і свобод людини.

Проблеми функціонування судової системи, здійснення правосуддя та роль інших органів влади в процесі захисту прав людини і громадянина нині у центрі уваги науковців та законодавців. Питання захисту прав людини, механізмів їх реалізації, забезпечення та судового захисту стали предметом наукових досліджень Є. Регушевського, В. Маляренка, М. Аркеляна, І. Махновського, Д. Притики, О. Пушкіної та ін. Варто відзначити також науковців, які досліджують питання діяльності Європейського суду з прав людини. Розвиток даного напрямку досліджено в працях П. Рібіновича, С. Головатого, В. Євітова, В. Буткевича, Ю. Зайцева, П. Шевчука, М. Буроменського та ін.

Тож актуальність даної статті в тому, що Європейський суд з прав людини є однією з основних міжнародних правозахисних інституцій загальноєвропейської системи захисту прав людини, зі скаргами до якої може звертатися особа на дії держави щодо порушення прав людини.

Захист прав і свобод людини та громадянина — одна з головних і найважливіших проблем, що існують у суспільстві. Конституція України значно розширила захист прав і свобод громадянина, закріпивши право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися по захист своїх прав і свобод до відповідних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Це конституційне положення відповідає вимогам ст. 26 Європейської конвенції з прав людини.

Європейська конвенція з прав людини (далі — Конвенція) — один з найстаріших міжнародних договорів, призначення якого в тому, щоб гарантувати дотримання прав і основних свобод людини. Конвенція була прийнята 4 листопада 1950 року і набула чинності 3 вересня 1953 року. З часу набуття Конвенцією чинності до неї було прийнято 14 протоколів, які стали невід'ємною її частиною, розширили діапазон гарантованих прав і свобод та вдосконалили механізм їх захисту. Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію 17 липня 1997 р., а 11 вересня 1997 р. вона набула чинності для нашої держави. Тепер кожен, хто перебуває під юрисдикцією України, після вичерпання всіх національних засобів правового захисту і впродовж шести місяців від дати прийняття остаточного рішення на національному рівні, має не лише право, а й реальну можливість звернутися до Європейсько-

го суду з прав людини по захист своїх прав та свобод, проголошених Конвенцією і протоколами до неї [1, с. 38]. Відповідно до статті 9 Конституції України, з моменту набрання чинності для України Конвенція стала частиною національного законодавства.

Конвенція стала фундаментом усього комплексу міжнародно-правового регулювання в галузі прав людини, її законних інтересів та потреб, відправною точкою на шляху цивілізованих європейських держав до втілення в життя загальнолюдських цінностей. Зокрема, в Конвенції передбачено право на індивідуальне звернення по захист порушених прав до Європейського суду з прав людини, вона стала першим міжнародно-правовим документом, спрямованим на захист широкого спектра громадянських і політичних прав. Держави, що ратифікували Конвенцію, тим самим узяли на себе подвійні зобов'язання відповідно до статті 1 Конвенції. По-перше, держави гарантують відповідність свого внутрішнього законодавства положенням Конвенції. Для виконання цих зобов'язань в окремих випадках їм необхідно вносити певні зміни у своє законодавство та правозастосовчу практику. По-друге, нові держави, що ратифікували Конвенцію, мають виправити будь-які порушення тих основних прав і свобод, які захищає Конвенція.

Права та свободи, передбачені Конвенцією, обіймають найважливіші боки життя особи і мають громадянську, політичну, економічну та соціальну спрямованість. Головні з них — право на життя, свободу, особисту недоторканність, вільне пересування, свободу думки, совісті релігії, виявлення поглядів, мирних зборів і асоціацій, право на створення сім'ї, повагу до особистого та сімейного життя, право на справедливий судовий розгляд, мирне володіння майном, заборона дискримінації, катувань, рабства та примусової праці, неприпустимість покарання без закону.

До 1999 р. в рамках Ради Європи існувала двоступенева система захисту прав людини, яку було спрощено згідно з Протоколом № 11 до Конвенції. У цьому ж протоколі було передбачено перебудову контрольного механізму, створеного Конвенцією, реорганізацію Комісії та Суду, тобто заміни Європейської комісії та Європейського суду з прав людини новим Судом, що мав діяти на постійній основі. Реформа була зумовлена неухильним зростанням чисельності звернень, які надходили на адресу Європейського суду після значного розширення кількості країн — учасниць Конвенції на початку 1990 років. Реформа мала на меті мак-

симально спростити структуру контрольного механізму, зробивши його одноланковим, і тим самим зменшити тривалість відповідних внутрішніх процедур, а також посилити юридичну складову в роботі всієї системи, надавши більше повноважень суду.

Варто зазначити, що розпочате реформування вже має позитивні результати. Зокрема, зменшився термін розгляду справ Європейським судом у середньому з п'яти до двох-трьох років.

В одному зі своїх перших рішень Європейський суд з прав людини зазначив, що система захисту прав людини, передбачена Конвенцією, за своєю природою є субсидіарною, тобто допоміжною, і за встановленим нею процесуальним правилом особа може подати скаргу до Ради Європи лише після того, як використає усі доступні внутрішньодержавні засоби правового захисту. Отже, захист прав і свобод людини повинен бути забезпечений національними органами державної влади і, насамперед, — національними судами, які зобов'язані визнавати принципи та норми Конвенції як пріоритетної основи своєї діяльності.

Необхідно зауважити, що Європейський суд із прав людини не є вищою чи апеляційною інстанцією по відношенню до судової системи держави — учасниці Конвенції. Тому він не має компетенції щодо скасування чи перегляду рішення, винесеного органом державної влади чи національним судом. Він не дає вказівок законодавцю, не контролює національне законодавство чи судову практику, не має права давати розпорядження про вживання заходів, які мають юридичні наслідки. Суд розглядає тільки конкретні скарги з тим, щоб установити, чи справді були допущені порушення вимог Конвенції. Однак він управі присудити справедливе задоволення претензії у вигляді компенсації матеріального збитку та моральної шкоди, а також відшкодування всіх судових витрат.

Встановлення Судом факту порушення положень Конвенції зобов'язує державу-відповідача вжити відповідних заходів на виконання судового рішення, а також спонукає вдосконалити чинне законодавство та правозастосовчу практику.

Європейський суд з прав людини на основі Європейської конвенції про захист прав людини й основних свобод, а також протоколів до неї, прийняв 4 листопада 1998 року Регламент процедури Суду [2].

Організаційна структура Європейського суду з прав людини визначається специфікою функцій, які на нього покладено Кон-

венцією, а отже, має на сьогодні таку будову, яка найкращим чином відповідає реальним потребам Суду. Відповідно, структурна будова Європейського суду з прав людини не є статичною, а перебуває у постійному розвитку тією мірою, якою постійно змінюються потреби Суду та умови його функціонування.

Нинішній Європейський суд з прав людини має одноступеневу систему розгляду заяв, що робить процедуру захисту більш оптимальною, оперативною та ефективною. Адже заявники мають можливість безпосередньо звертатися до Суду, що передбачено Протоколом № 2 до Конвенції, а не через Комісію, як це було раніше.

Суд складається з числа суддів, рівного кількості країн-членів. У суді не може бути двох представників однієї і тієї самої держави. Судді обираються Парламентською асамблеєю Ради Європи терміном на шість років з правом переобирання на новий строк з числа осіб, представлених країнами—членами Ради Європи. Суддя має подати у відставку по досягненню ним 70 років. Вікові обмеження для суддів були запроваджені враховуючи збільшення навантаження на них та обсягів роботи. Кожний член ради висуває трьох кандидатів, з яких принаймні двоє мають бути громадянами цієї країни. Під час свого терміну повноважень судді не мають жодних ніяких посад, несумісних з їхньою незалежністю і неупередженістю як членів суду [3, с. 45—55].

Кандидат на посаду судді має володіти високими моральними чеснотам і задовольняти вимоги, що висуваються під час призначення на найвищі судові посади в країнах-членах, або бути правознавцем з визнаним авторитетом. При цьому член суду не може бути знятий з посади інакше як у разі, коли решта суддів більшістю в дві третини голосів приймають рішення про те, що він більше не відповідає вимогам, які висуваються [4, с. 7].

Суд обирає зі свого складу Голову й одного або двох заступників (при цьому Голову строком на три роки); вони можуть бути переобрані. Створює Комітети, Палати, Велику Палату, що створюються на певний час, обирає Голів Палат Суду, які можуть бути переобрані. Суду допомагає канцелярія, функції та організація якої визначаються його правилами процедури. Суд користуються послугами юридичних секретарів [6, с. 17].

В організаційному плані передбачено такі підрозділи Суду: Комітети, кожний з яких складається з трьох суддів, Палати — з семи суддів, і Велику Палату — з сімнадцяти суддів. До складу Великої Палати входять також Голова Суду, його заступники, Голови Палат і інші члени Суду, обрані у відповідності до правил

процедури. Палати Суду створюють комітети на визначений період. Створюючи їх, враховували необхідність балансу в тому, як у них будуть представлені різні правові традиції та різні правові школи країн—членів Ради Європи, що має збагатити роботу Суду через безперервний процес взаємообміну, який сприяє єдиному сприйняттю європейського права [5, с. 34].

Комітет одноголосним рішенням може визнати неприйнятною індивідуальну заяву чи викреслити її зі свого списку справ, що підлягають розгляду, якщо для прийняття такого рішення подальшого вивчення заяви не потрібно. Це рішення є остаточним [6, с. 17].

А якщо Комітет не прийме такого рішення, то вже Палата виносить рішення про прийнятність індивідуальної заяви і за сутністю справи. Палата також виносить рішення про прийнятність міждержавної заяви, яку подала одна з країн—членів Ради Європи в Суд про будь-яке порушення положень Конвенції та протоколів до неї іншою державою (міждержавним справам) і виносить рішення за сутністю справи. Але в низці випадків Палата до винесення рішення за сутністю може поступитися юрисдикцію на користь Великої Палати. Ця процедура може бути застосована лише в тому разі, якщо сторони у справі з цим згодні.

Водночас якщо рішення із суті справи в цілому або в її частині не виражає одноголосної думки суддів, то будь-який з них має право представити окрему думку [7, с. 71].

Суд може на будь-якому етапі провадження виключити заяву зі списку справ, коли обставини дозволяють зробити висновок, що:

- заявник не має наміру підтримувати свою заяву;
- спір було вирішено;
- з будь-якої іншої причини, встановленої Судом, продовження розгляду заяви більше не є виправданим.

Проте Суд продовжує розгляд заяви, якщо цього вимагає повага до прав людини, передбачених Конвенцією. Суд може вирішити відновити заяву у своєму списку справ, якщо він вважає, що обставини це виправдовують.

У разі дружнього врегулювання Суд виключає справу зі свого списку прийняттям рішення, яке обмежується стислим викладом фактів і досягнутого розв'язання спору.

Тож, основний порядок провадження у справі, яка досягатиме етапу винесення судового рішення по суті, в більшості випадків буде таким:

- подання заяви;
- реєстрація заяви;

- направлення заяви до Палати;
- призначення Палатою судді-доповідача;
- розгляд у комітеті у складі трьох членів Суду;
- доведення заяви до відома уряду,
- подання зауважень і встановлення фактів;
- усне слухання;
- рішення Палати щодо прийнятності;
- переговори про можливість дружнього врегулювання;
- судові рішення Палати.

У виняткових випадках заява може бути направлена до Великої палати, яка ухвалюватиме судові рішення після письмового і, якщо Суд вирішить, усного провадження.

Найзавантаженішим на сьогодні оперативним структурним підрозділом Європейського суду з прав людини є комітет, який виконує переважно «деструктивну» функцію Суду, оскільки наділений виключним повноваженнями з відсіювання «неперспективних» заяв, тоді як Палата Суду набуває на сьогодні нового значення, оскільки здійснює переважно «конструктивну» функцію Суду з розгляду заяв, які заслуговують на увагу, а отже, забезпечує ефективну діяльність контрольного механізму Конвенції. Оскільки на відміну від комітету в рамках Палати Суду справа детально розглядається як на предмет дотримання формальних вимог Конвенції, так і за суттю поставлених питань, запровадження системи переважного розгляду заяв у рамках палати зведе практично нанівець вірогідність прийняття Судом помилкового рішення зі справи та суттєво посилить ефективність діяльності Суду й нормативність його юриспруденції. Потенціал Великої палати Європейського суду з прав людини залишається на сьогодні значною мірою нереалізованим, що пояснюється, з одного боку, небажанням палат передавати справи на розгляд Великої Палати та, з іншого боку, існуванням правила про виключну обмеженість можливостей передачі справ на її розгляд. Така пасивність Великої Палати лише посилює ефект «секційної автономії», обмежує безпосередні професійні контакти між суддями різних секцій Суду, а отже, значно гальмує процес удосконалення нинішньої *юриспруденції* Суду [8, с. 201—207].

Першочергове питання, яке вирішується Судом під час розгляду будь-якої індивідуальної заяви, є встановлення її сумісності з положеннями Конвенції. Інакше кажучи, Суд передовсім повинен установити, чи належить дана індивідуальна заява до сфери його компетенції.

Аналіз питання прийнятності індивідуальної заяви здійснюється Судом за допомогою встановлення: чи використані заявником усі внутрішні засоби правового захисту; чи є дотриманим правило «шести місяців»; чи не є представлена заява анонімною або такою, що вже була розглянута у Суді чи в іншій міжнародній інстанції; чи є представлена заява мотивованою та чи не є вона такою, що подана із зловживанням права на представлення індивідуальної заяви [9].

Слід відзначити, що судочинство у Європейському Суді з прав людини специфічне та має кілька стадій: перша — визнання прийнятності скарги; друга — врегулювання її на рівні держава-заявника; третя — безпосередній розгляд; четверта — виконання рішення, прийнятого Судом [10, с. 10—11].

На думку экс-Голови Європейського Суду Люциуса Вільдхабера, весь сенс реформи у тому, щоб система застосування Конвенції більш ефективно й оперативно реагувала на запити європейських громадян. Протокол № 11 дає можливість спростити і впорядкувати структуру механізму реалізації Конвенції. Виграш в ефективності й у часі буде досягнутий хоча б за рахунок того, що вдасться частково позбавитися дублювання, притаманного старій системі, три компоненти якої виконували різні, а іноді й повторюючи одна одну функції [11, с. 7].

Слід нагадати, що метою реформування контрольного органу Конвенції було не тільки уникнути подвійного розгляду індивідуальних заяв і таким чином підвищити рівень ефективності самого механізму, а й створити передумови, які б дозволили Суду уникати розгляду за суттю тих заяв, що від самого початку видаються очевидно неприйнятними через недотримання заявниками формальних вимог Конвенції [17, с. 271]. І хоча в частині підвищення ефективності діяльності контрольного механізму Конвенції мету реформування, передбаченого Протоколом № 11, можна взагалі вважати досягнутою, то це навряд чи можна сказати й про прагнення авторів реформи максимально спростити розгляд у Суді «неперспективних» заяв.

Єдиною різницею реформованого контрольного органу порівняно зі старою системою є мабуть те, що тепер майже усі проекти рішень про неприйнятність заяв, за винятком найскладніших справ, у яких неприйнятність не є очевидною, спрямовуються суддею-доповідачем спочатку до комітету з трьох суддів, який, у відповідності до статті 28 Конвенції на основі одностайності приймає рішення про неприйнятність відповідної заяви чи про її виключення зі списку справ Європейського Суду з прав людини

[8, с. 201—207]. Водночас навіть ця позитивна тенденція у діяльності Суду, спрямована на спрощення процедури розгляду «неперспективних» заяв, не може повною мірою задовольнити основну мету Європейського Суду з прав людини, що полягає у досягненні максимальної ефективності у захисті прав людини й основних свобод, які гарантуються Конвенцією, оскільки більшість заяв, які реєструються у Суді, передається відтак на розгляд комітетів, а отже, визнається, врешті-решт, неприйнятною.

Практика Європейського суду свідчить, що кількість порушень прав людини в Україні становить лише трохи більше одного відсотка загальної кількості порушень прав людини, зафіксованих Європейським Судом в інших європейських країнах. Про це повідомив экс-міністр юстиції України Олександр Лавринович з посиланням на статистику рішень Європейського Суду з прав людини, зокрема, винесених проти України станом на серпень 2007 року. Так, наприклад, торік з понад 8,5 тисячі рішень, винесених Європейським Судом, лише у 120 рішеннях Суд констатував порушення прав людини з боку держави Україна. При цьому, зазначив Олександр Лавринович, дуже рідко позови проти України задовольнялися судом у повному обсязі і нерідко зовсім не в тій частині позову, яка фігурувала як визначальна. Крім того, відзначив экс-міністр, ситуація, яка фіксувалася останніми роками — зі швидким збільшенням кількості скарг до Європейського Суду проти України, а також постійним зростанням кількості рішень, що виносилися Євросудом проти України, станом на 2007 рік стабілізувалася. Якщо у 2005—2006 роках відбувся різкий стрибок кількості рішень, у яких Європейський Суд констатував порушення Україною прав людини (2002 року було винесено 1 рішення проти України, у 2003 — 6, у 2004 — 14, у 2005 — 120, у 2006 — 120), то у 2007 році ця тенденція змінилася. З початку року кількість скарг, що надсилалася українцями до Європейського суду, зменшилася на третину. А кількість рішень, винесених судом проти України у січні — липні 2007 року, становила 63. Це, за словами Олександра Лавриновича, безсумнівно свідчить про прагнення держави забезпечувати права своїх громадян. А також про намагання держави системно виправляти недоліки, що призводять до порушень Конвенції про захист прав та основоположних свобод, якою керується Європейський Суд у своїй роботі, та до якої Україна приєдналася у 1997 році після вступу до Ради Європи. Загалом, починаючи від 2001 року, Європейський Суд визнавав порушення Україною 9 статей Конвенції та трьох протоколів до неї. Зокрема: ст. 2 «Право на життя» — 3 порушення;

ст. 3 «Заборона катувань» — 12 порушень; ст. 5 «Право на свободу та особисту недоторканність» — 2 порушення; ст. 6 «Право на справедливий судовий розгляд» — 287 порушень; ст. 8 «Право на повагу приватного та сімейного життя» — 10 порушень; ст. 9 «Свобода думки, совісті та релігії» — 6 порушень; ст. 10 «Свобода висловлювання» — 3 порушення; ст. 13 «Право на ефективний засіб правового захисту» — 65 порушень; ст. 14 «Заборона дискримінації» — 1 порушення. А також: Протоколу 1 (право на мирне володіння своїм майном та право на вільні вибори) — 167 порушень; Протоколу 4 (свобода пересування) — 1 порушення; Протоколу 7 (право на оскарження вироку у кримінальній справі у другій інстанції) — 1 порушення [12].

Заяви проти України, які розглядає Суд, здебільшого стосуються порушень таких прав:

- право на особисту недоторканність;

- право на мирне володіння своїм майном;

- право на справедливий розгляд у частині права на виконання рішення суду, перевищення розумних строків розгляду справ судами, існування до 2001 року механізму скасування остаточних судових рішень у порядку нагляду.

Ефективність функціонування Європейського Суду з прав людини залежить та залежатиме, врешті-решт, від бюджетних і людських ресурсів [16]. Щодо швидкості розгляду справ, то вона, залишаючись порівняно невисокою, враховуючи постійний характер діяльності Суду, безумовно, є вищою ніж у Комісії. Навіть в умовах, коли обов'язковість юрисдикції Суду для розгляду індивідуальних заяв більше не потребує додаткового підтвердження з боку держав, умови прийнятності індивідуальних заяв залишилися незмінними, а отже, далеко не кожний заявник матиме право на те, щоб його справа була розглянута Судом за суттю. Хоча формально недотримання державою—учасницею Конвенції юриспруденції Суду не тягне за собою жодної форми відповідальності, певні форми непрямого вжиття до такої держави санкцій є можливими у практиці Суду. Але навіть відсутність можливості застосування щодо держави непрямих санкцій не позбавляє Суд його авторитету [15, с. 255]. І справді, постійний ризик того, що у той чи інший момент окремі аспекти внутрішнього права чи національної судової практики, які не відповідають практиці Суду, можуть стати предметом його розгляду, є своєрідним застереженням державам та підштовхує їх до вжиття відповідних превентивних заходів з метою уникнення можливого настання для них міжнародної відповідальності.

Безумовно, діяльність Європейського Суду з прав людини не є абсолютно бездоганною, а його рішення не завжди мають однозначний характер. Водночас, аналіз практики Суду, особливо останніх років, свідчить про те, що Суд, навіть в умовах розширення його повноважень та надання його рішенням юридично зобов'язуючого характеру, помірно використовує ці повноваження, послідовно застосовуючи принципи тлумачення [13, с. 117—119]. Не викликає сумніву те, що техніка, яку використовує Суд для здійснення тлумачення положень Конвенції, потребує подальшого вдосконалення, оскільки взаємопов'язаність юриспруденції не завжди забезпечується, аргументація Європейського суду з прав людини в окремих справах продовжує іноді бути неоднозначною та нечіткою [14, с. 43—46]. На нашу думку, подальше вдосконалення методів тлумачення конвенційних положень має здійснюватися за значного збільшення активності Великої Палати Європейського Суду з прав людини, що не тільки б дозволило закріпити нинішні принципи юриспруденції, а й створило необхідні передумови для її прогресивного розвитку.

Слід наголосити, що вже на даному етапі роботи Європейського Суду з прав людини можна констатувати той факт, що палати не дуже охоче передають на розгляд Великої Палати справи з метою зміни чи хоча б удосконалення теперішньої практики Конвенції. Здається, що саме активізація роботи Великої Палати Суду сприятиме створенню гнучкішої системи методів тлумачення та застосування Конвенції, дозволить удосконалити окремі її аспекти. Консерватизм Європейського Суду з прав людини поглиблюється ще й нерішучістю Ради Європи, яка, здається, ще до кінця не усвідомила необхідності запровадження нових тенденцій у роботі Суду, які б сприяли, наприклад, ефективнішій реалізації його рішень на національному рівні.

Аналіз функціонування Європейського Суду з прав людини свідчить радше про позитивність балансу його діяльності порівняно зі старою контрольною системою Конвенції.

Це виявляється насамперед у послідовності та логічності його рішень. І справді, перехід на нову систему контролю за дотриманням конвенційних прав не означав відмови від усталених принципів та методів тлумачення цих прав і необхідності створення якісно нових підходів у застосуванні Конвенції. Завдання Європейського суду з прав людини полягає, з одного боку, у збереженні традицій правової системи Конвенції, що вже є, та, з іншого боку, у прогресивному розвитку конвенційних норм за допомогою імплементації у ці норми вдосконалених правил по-

стійної юриспруденції. Відповідно до цього, було б помилковим розглядати практику Європейського Суду з прав людини як комплекс прийнятих ним рішень виключно починаючи від 1 листопада 1998 року. Будучи легітимним послідовником колишніх Комісії та Суду, Європейський Суд з прав людини, безумовно, узагальнює увесь досвід правозастосування Конвенції.

Позитивним аспектом діяльності Європейського суду з прав людини стало здобуття більшого авторитету та визнання контрольного органу Конвенції потенційними заявниками. Навіть незважаючи на те, що процедура розгляду заяв у рамках Європейського Суду з прав людини перейняла цілу низку недоліків, а отже, не є абсолютно досконалою, безперечним досягненням Протоколу № 11 стало створення умов, за яких ця процедура відбувається виключно в рамках єдиної судової інстанції, рішення якої, до того ж, є обов'язковими для виконання, що само по собі надає новій процедурі додаткової впевненості та довіри заявників.

Література

1. Румянцева В. Захист власності фізичних та юридичних осіб в Європейському суді з прав людини // Право України. — 2004. — № 5.
2. Регламент Європейського суду з прав людини. 4 листопада 1998 року // Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. — К., 1999. — № 1.
3. Глотов С. А., Петренко Е. Г. Права человека и их защита в Европейском суде. — М., 2000. — С. 137.
4. Європейський Суд з прав людини: організація, процедура, правила звернення / Міністерство юстиції України. — К.: Ін Юре, 2000. — С. 13.
5. Європейський суд з прав людини: Організація, діяльність, процес / В. В. Лутковська (відп. ред.), І. Шевчук (упоряд.). — К.: Праксіс, 2005. — С. 166.
6. Мармазов В. Є., Пушкар П. В. Захист прав та майнових інтересів у Європейському суді з прав людини: Навч.-практ. посіб. / М. В. Оніщук (ред.) — К.: Юридична книга, 2001. — С. 160.
7. Бессарабов В. Г. Европейский суд по правам человека. — М.: Юрлитинформ, 2003. — С. 112.
8. Callewaert J. La Cour europeenne des droits de l'Homme, un an apres le Protocole n° 11 // Journal des tribunaux : droit europeen — 1999. — № 63. — P. 201—207.
9. Организация и работа Европейского Суда по правам человека // Российская юстиция. — 1997. — № 2. — С. 10.

10. Європейський Суд з прав людини: організація, процедура, правила звернення / Міністерство юстиції України. — К.: Ін Юре, 2000. — С. 10—11.

11. Вильдхарбер Люциус. Мы широко открываем двери // Российская юстиция. — 1999. — № 1. — С. 7.

12. Правило про використання внутрішніх засобів правового захисту як основа субсидіарного характеру контрольного механізму Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р. // <http://www.khpg.org/index.php?id/=1040151420>.

13. *Cohen-Jonathan G., Flauss J.-F.* La reforme du systeme de controle contentieux de la Convention europeenne des droits de l'Homme. — Bruxelles: Bruylant, 2005 — 272 p. — P. 117—119.

14. *Lambert P.* La Cour europeenne des droits de l'homme: annee 2003 // Journal des tribunaux. Droit europeen — 2004 — № 106 — P. 43—46.

15. *Cohen-Jonathan G.* La Convention europeenne des droits de l'homme. — Paris: Economica, Presses universitaires d'Aix Marseille, Aix-en-Provence, 1998. — P. 255.

16. *Mahoney P.* Speculating on the future of the reformed European Court of Human Rights // Human Rights law journal — 1999 — Vol. 20 — № 1—3 — P. 1—4.

17. *Clements L.* Striking the rights balance : the new rules of procedure for the European Court of Human Rights // European human rights law review — 1999 — № 3 — P. 266—272. — p. 271.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2008.

Я. П. Скибенко, аспірант,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СТВОРЕННЯ ЄДИНОГО БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ В УКРАЇНІ — ПРИМХА ЧИ НЕОБХІДНІСТЬ?

Автор статті досліджує та аналізує актуальність створення єдиної бази даних — Бюро кредитних історій, вивчає особливості діяльності інформаційних посередників у сфері кредитних правовідносин. Проводить аналіз взаємозв'язку між результатами роботи Єдиного бюро кредитних історій з його адміністративним та функціональним підпорядкуванням.

Ключові слова: бюро кредитних історій, асиметричність інформації, фінансова та ділова репутація, кредитна історія позичальника, ліцензування діяльності бюро кредитних історій, кредитні ризики.

В останні роки чимало уваги приділяється вивченню питання формування єдиної бази даних, яка міститиме інформацію про